

українському мислителю, ... Г. Сковороді у зв'язку з 240-річчям з дня народження. ... Одно з засідань конференції відбудеться у Сковоронинівці, в Заповіднику Г. Сковороди. ... Оргкомітет звертається до Вас з проханням взяти участь у роботі конференції і допомогти у реалізації заходів по упорядкуванню заповідника. ... (Про всі потреби поінформований І. М. Глушко, директор школи, громадський завідувач Заповідника)».

І. М. Глушко ініціював будівництво нового приміщення школи. Ось як про це у 1968 р. він розповідав у листі до А. М. Ніженець: «З підготовкою до 250-річчя з дня народження Г. С. Сковороди постало питання розширення музею, приведення у належний вид заповідника. Зараз будуємо школу на 192 місця. Будівництво йде успішно, бо вся увага районних організацій звернена на будівництво. У травні місяці я був у Києві. Спеціальний був виклик на республіканську конференцію працівників музеїв. На президії був присутній П. Т. Тронько. Звіт готували так, щоб випросити коштів для влаштування заповідника. Пообіцяли виділити 30 тисяч карбованців. Днями була комісія по складенню проекту перебудови села. Слід перебудувати 72% будинків колгоспників». Як бачимо, Іван Митрофанович порушував питання і про благоустрій села, оскільки був депутатом сільської ради.

Ось таку активну громадянську позицію мав І. М. Глушко. Він заслуговує того, щоб про нього знали і пам'ятали не лише сковородинівці, а й ті люди, кому не байдуже культурне та освітнє життя нашої держави.

Михайло Михайлович Красіков,

канд. філ. наук, професор кафедри українознавства, культурології та історії науки Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ»), провідний методист КЗ «Обласний організаційно-метод. центр культури та мистецтва» (ООМЦКМ)

«ОКТАБРИНА ВМЕРЛА В ГОЛОДОВКУ» (З МЕМОРАТИВ, ЗАПИСАНИХ НА ХАРКІВЩИНІ 2024 РОКУ)

Коли почалася війна і бої точилися на околицях Харкова, мимоволі подумалося, що ані займатися наукою, ані їздити в експедиції тепер не світить надовго. На щастя, не так сталося, як гадалося. І от наприкінці серпня та наприкінці вересня 2024 року авторів цих рядків пощастило разом із колегами з КЗ «Обласний організаційно-метод. центр культури та мис-

тецтва» (ООМЦКМ) з'їздити хоч і в короткочасні, але насичені (працювали з 7.30 до 8–9 години вечора!) експедиції по Харківщині. Спілкуючись із старожилами Лозівського та Берестинського районів Харківської області, працівниками клубів, музеїв та бібліотек, співробітниками районних відділів культури, ми відчували не тільки готовність всіляко сприяти нашій роботі, а й щире людське тепло, якого так всім нам не вистачає і якого так ми всі потребуємо, особливо зараз. І, звісно, ми записали цікаві звичаї, повір'я, обряди, історичні свідчення.

Із зафіксованих нами меморатів про Голодомор найбільш вразила розповідь Олексія Миколайовича Сіренка, 1946 р. народження, освіта вища, підприємця, краєзнавця, члена Національної спілки журналістів України, який народився і живе в селі Новодмитрівка Берестинського району. У Сахновщині в 1933 р. його дід працював кочегаром на млині. Туди щодня ешелонами привозили зерно, вилучене у місцевих селян, мололи на борошно і кудись відправляли. Бувало, не вистачало вугілля, щоб працював млин, і тоді наказували кидати в топку зерно, бо котли не можна зупиняти – вони довго розігріваються. Так спалили тонни зерна, а люди навкруги вмирили від голоду. Діду за роботу давали мірку висівок – він її в кишені приносив. Бабуся підмішувала до висівок бур'яни і випікала хліб. Ловили і їли ховрахів. Перед початком Голодомору активісти ходили по хатах і забирали все, що можна. Але коли вже одбирати було нічого, вони й самі почали мерти з голоду. От такий активіст, вже виснажений, прийшов до одних людей, в яких була корова. Хоч і робив він зло цим людям, але їм його стало шкода: дали кружку молока. Він випив і вмер.

У 1947 р., за словами О. М. Сіренка, був неврожай. Люди називають це «Голодовка». Було тяжко, але в Новодмитрівці тоді від голоду не мерли.

Вирватися в 1950-ті з села було дуже важко. Паспортів не видавали. О. М. Сіренко в 1972 році працював головним інженером в колгоспі і не мав паспорта – довідка була. Дали йому паспорт в 1974 році, в першій партії «щасливців».

Бабуся розповідала О. М. Сіренку, що під час німецької окупації в їх хаті жив офіцер і коли сідав обідати, обов'язково ділився з її дітьми. Казав: «Як руські підійдуть, я воювати не буду, мені треба остатиться живим, у мене такі ж діти. Хай Сталін з Гітлером воюють». Прошло кілька десятиліть, і в село приїхала делегація німецьких фермерів. І голова делегації сказав: «Мій батько тут воював і здався в полон. П'ять год одробив і одпустили додому. Він завіщав: поїдьте, познайомтесь...».

У смт Біляєвка Лозівського р-ну 21.10.24 ми зустрілися з Ганною Кімівною Кардаш, 1954 р. народження, освіта середня спеціальна. Народилася вона і жила до 1973 року в с. Перемога Олексіївського (тепер

Лозівського) р-ну Харківської обл., а потім переїхала до Біляєвки. Вона вправна майстриня – в'яже різноманітні іграшки, зараз волонтерить – робить зі своїми подругами сітки для військових. Звісно, ми зацікавилися, чому її батька звали Кім. І вона розповіла таку історію: «В 1930 р. в Лихачовому закладали МТС. Приїздив Григорій Петровський – перший камінь положить. А потім кажуть: виберіть дівчину і хлопчика – ми їх переіменуюмо. Ну, вибрали мого батька, він був Толік і вже розумів, що він Толік. Йому дали ім'я Кім – Комуністичний Інтернаціонал Молоді, КІМ. А дівочку Варю перекрестили на Октябрину. Октябрина вмерла в голодовку. П'янка була в лісі після перереєстрації дітей». Яка страшна і зловісна символіка в цій фразі: «Октябрина вмерла в голодовку»!

ВЯЧЕСЛАВ ЄВГЕНОВИЧ МАМОН,

завідувач сектору формування інформаційної культури Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка (ХДНБ імені В. Г. Короленка)

РОДИНА ГАССЕЛЬБРИНК, СЛІД В ІСТОРІЇ ХАРКОВА

У Харкові мешкало багато ремісників-німців, навіть вулиця Григорія Скорододи раніше мала назву Німецька. У цій доповіді розповімо про одну родину, яка мешкала на цій вулиці. Патріархом родини був кравець Християн Іванович Гассельбрінк. Згідно з архівними даними, він народився 14 березня 1835 р. у Харкові, тобто був, як мінімум, харків'янином у другому поколінні. Однак до кінця життя він зберігав пруське підданство і лютеранську віру. Його дружиною була Софія Лінденмаєр (22 листопада 1842 – 27 серпня 1884), з якою він побрався приблизно у 1858 р. Про діяльність Християна Івановича відомо вкрай мало, чого не можна сказати про його дітей.

Після смерті батька його справу продовжив син Ернест Гассельбрінк (нар. близько 1860 р.), який тримав бакалійну крамницю в будинку Водоп'янова на Московській вулиці навпроти заводу Гальфериха-Саде. Приблизно у 1883 р. побрався з Ніною (Ліною) Шаберт (нар. бл. 1860 р.). Ернест займався благодійництвом і брав участь у діяльності Харківського гімнастичного товариства. Наприкінці травня 1907 р. був одним з організаторів замиської прогулянки Товариства до саду П. П. Рижова.

Інші брати Рудольф та Густав успадкували батьківський будинок на